יא: ביצה פרק ראשון ביצה

מערים ומלח גרמא גרמא. וכן רגילין העולם שמעבירימין(ג) ומוכלין מעט מן המרגנולת ומוכלין הכנך ומיהו ה"ר שמואל היה אומר היינו דוקא קודם אכילה אבל אחר אכילה לא(ד): **אמר** רחבא אמר ר' יהודה. פי' רש"י יש מפרשים דלהכי קאמר הא ליגמא משום שהיה מסופק אם שמע שמועה זאת מרבי יהודה הנשיא או מרב יהודה ולא נהירא דרחבא היה בפומבדיתא ולא מלינו שעלה לא"י ועוד מלינו בספרים (דף נג:) דלייך וגמר שמעתתא מפומיה דרביה כרחבא דפומבדיתא כו' ואם כן שהיה מסופק ממי שמע שמועה היה לו לומר דאפילו ספיקי דגברי גרים כדאמר בחולין (דף יח:) בשמעתין דמוגרמת לכך נגלה לי דלכך אמר רבי יהודה משום שהיה רבו מובהק והא דקאמר וגמר שמעתתא מפומיה (ד) קאי אהא דקאמר סעיו לפנים מעטיו ולא קאמר (ה) אסוטיות דאותו לשון שמע מרבו ולא רצה לשנותו:

מהו דתימא טעמייהו דב"ה דאין בנין וסתירה כו'. דקי"ל אין בנין וסתירה בשהוא מהדק ומפרק כי אם בעושה כלי שהוא חייב משום מכה בפטיש או בנוטה על גבי קרקע כדאמרינן בשבת (דף קב:) הנוטה כל שהוא חייב קמ"ל ותימה הא קיימא לן אין בנין וסתירה בכלים י"ל מ"מ אסור (ה) שמא יתקע: השוחט

התם לא מוכחא מלתא (ו)משום דחזי למזגא עליה הכא אתי למימר מ"ט שרו לי רבנן כי היכי דלא לסרח מה לי למשטחינהו מה לי למלחינהו אמר רב יהודה אמר שמואל אמולח אדם כמה חתיכות בשר בבת אחת אע"פ שאינו צריך אלא לחתיכה אחת רב אדא בר אהבה מערים ומלח גרמא גרמא: **מתני'** ב"ש אומרים (ב)אין מסלקין את התרסין ביום טוב וב"ה (ג)מתירין אף להחזיר: **גמ'** מאי תרסין אמר עולא תריסי חגויות ואמר עולא (ד)שלשה דברים התירו סופן משום תחלתן ואלו הן עור לפני הדורסן ותריסי חגויות וחזרת רטיה במקדש ורחבא אמר רבי יהודה אף הפותח חביתו ומתחיל בעיסתו על גב הרגל ואליבא דרבי יהודה דאמר יגמור עור לפני הדורסן תנינא מהו דתימא טעמייהו דב"ה משום דחזי למזגא עלייהו ואפילו מערב יום טוב גמי קמ"ל (ה)התירו סופן משום תחלתן דיום טוב אין דערב י"ט לא תריסי חגויות גמי תנינא [וב"ה מתירין אף להחזיר] מהו דתימא טעמייהו דב"ה משום (ו)דאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים ואפילו דבתים גמי קמ"ל (ז)התירו סופן משום תחלתן דחגויות אין דבתים לא חזרת רטיה במקדש גמי תנינא(ז) (ח)מחזירין רטיה במקדש אבל לא במדינה מהו דתימא טעמא מאי משום דאין שבות במקדש אפילו כהן דלאו בר עבודה הוא קמ"ל התירו סופן משום תחלתן דבר עבודה אין דלאו בר עבודה לא פותח את חביתו גמי (ט)תנינא הפותח את חביתו ומתחיל בעיסתו על גב הרגל ר' יהודה אומר יגמור וחכמים אומרים (י)לא יגמור מהו דתימא טומאת עם הארץ ברגל כטהרה שויוה רבנן ואע"ג דלא התחיל גמי קמ"ל התירו סופן משום תחלתן התחיל אין לא התחיל לא ועולא מאי טעמא לא אמר הא בפלוגתא לא קא מיירי הגך גמי פלוגתא נינהו (יא)בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה מתניתין דלא כי האי תנא דתניא (יב)אמר רבי שמעון בן אלעזר מודים בית שמאי ובית הלל שמסלקין את התרסין ביום טוב לא נחלקו אלא להחזיר שבית שמאי אומרים אין מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין במה דברים אמורים בשיש להן ציר אבל אין להן ציר דברי הכל מותר והתניא בד"א בשאין להן ציר אבל יש להן ציר דברי הכל אסור אמר אביי (יג)בשיש להן ציר מן הצד דברי הכל אסור אין להן ציר כל עיקר דברי הכל מותר כי פליגי בשיש להן ציר באמצע מר

הכם לא מוכחא מילתא. שהרא שטיחתו לצורך עבוד דמימר אמר הלי דשרו ליה רבנן לתתו לפני הדריסה מפני צורך יום טוב התירו אלף שטיחתו צורך י"ט דחזי למזגא עליה אבל הכא גבי תלבים כי שרית לשוטתן מוכחא מלתא שלתקון החלבים התרתו ואתי נמי לממלחיהו ומליחה מאכות מלאכות היא בדבר שיש בו עבוד דתנן (שבת דף עג.) והמולחו והמעבדו: **בכם אחם.** דחד טרחא לכלהו: **מערים.** לאחר שמלח זו לאכלה היום אומר מחברתה ערבה עלי לאכלה היום ואחזר ומולחה: **חגויות.** כמו תיבות הן ועומדות בשוק ואין מחוברות לקרקע: **תריסין.** דלתות פתחיהן: **הדירו סופן.** שאינו צורך יום טוב: **משום תחלתן.** שהוא צורך יום טוב ואי לא שרית סופן לא עביד תחלתן: **עור לפני הדורסן.** הומרה שטיחתן משום שחיטתן: **תריסי חגויות.** הותרה חזרתן משום סלוקן: (ה) **וחזרת רטיה.** בשבת פרק כלל גדול (דף עה:) אמרו הממרח רטיה בשבת חייב משום ממחק: **במקדש.** לכהן שלקה בידו וצריך לעבוד עבודה וליטול רטיה מעל ידו שלא תהא מליאה בין ידו לעבודה מחזיר הרטיה לאחר עבודה דאי לא שרית ליה להחזירה לא שקיל ליה מעיקרא: **ורחבא אמר רבי יהודה.** י"מ פפק משמיה דרבי יהודה נשיאה פפק משמיה דרב יהודה. ואני אומר לא ראה רחבא דהא מפומבדיתא הוה ולא מלינו שעלה לא"י ועוד כי אמרי' אמרי' בעלמא(ה) דלייך וגמר שמעתתא מפומיה דרביה כרחבא דפומבדיתא הוה לן למימר דאפילו ספיקי דגברי גרים כדאמרינן בדרב יהודה בהכל שוחטין (חולין יח:). ונראה בעיני משום דרבו מוכהב היה ולא היה לומר מרב אחר הוה קרי ליה רבי דלא נספקיה בדרב יהודה אחרינא: **אף הפותח אם חביתו.** חבר כשהתחיל למכור יינו או ככרו לעולי רגלים ברגל וממשמשי בה יד הכל ועומאת עם הארץ ברגל עהורה כל ימות הרגל ובמה שנשאר לאחר הרגל נחלקו רבי יהודה וחכמים בפרק אומר בקדש (מגילה דף כו.) רבי יהודה אומר יגמור וימכרנה לחברים ולכל אדם ויזהר שלא יגע עם הארץ עוד וחכמים אומרים לא יגמור ולא ימכרנה עוד משום דעומאת ברגל נמנע עם הארץ ומה שנשאר לאחר הרגל מלה לאחר הרגל מלה לאפרע. ואשמעינן רחבא דרבי יהודה לא אמר יגמור אלא משום תחילתן דאי לא שרית ליה לא פתח ליה מעיקרא: **תניא.** בתמיתין: **וכ"ה מתירין אף להחזיר** גרסינן: **דאין בנין בכלים.** אין איסור בנין וסתירה בכלים אלא בכתים הוא דנחייב בבנין כל דהו והעושה כלי או גומרו בי"ט או בשבת משום מכה בפטיש הוא דנחייב שהוא חיוב לכל גמר מלאכה או אם הוא דבר שהוא מחליקו חייב משום ממחק ואם צריך קצוה חייב משום מחתך וכן אורג או מסך או תופר אבל בנין וסתירה לא שייך בהו לחייבו בסלוק וחזרה דהא דתנן (שבת דף קב:) הבונה כל שהוא בבתים תנן והלכך בית הלל אפילו בחיבות הבית שרו לסלק דלמותיהן ולהחזיר ואע"ג דלאו לשמתא י"ט קמ"ל עולא דאע"ג דאין בנין וסתירה בכלים קאמרי ליה ב"ה מדרבנן אי לאו משום תחלתן דחגויות שהן צרכי רבים אין אבל תריסי כלי הבית לא: **תניא.** בעירובין מחזירין רטיה במקדש אבל לא במדינה: **מהו דתימא טעמא.** דהתירא משום דלא גזרו על השבות שבמקדש ולקשור רטיה וכן כל דבר רפואה שאין מלאכה אלא שבות הוא שגזרו חכמים בכל רפואות גזירה משום שחיקת סממנין(ה): **תניא.** בתגיגה: **בטהרה שויוה רבנן.** דאסמכוה אקרא כאיש אחד חברים (שופטים כ). וטעמא דרבי יהודה משום דלא הדרה חיילא ואע"ג דלא התחיל על גב הרגל לאוכרה ואירע שנגע בה עם הארץ ברגל קאמר גמי רבי יהודה דאין מגעו מטמאה ואפי' לאחר הרגל קמ"ל דאסור דמשום אחלתן הוא: **כפלוגתא לא קא מיירי.** והא פליגי דבנן עלה: **מתניתין.** דקתני בסלוק גמי פליגי לאו כי האי תנא: **בשיש להן ציר.** יודע לשני דאמות לבנין: **וספניא.** בשאין להן ציר הוא דשרי ב"ה אבל בשיש כו': **אמר אביי.** דכולי עלמא תרוייהו הגך תנאי דברייתא דפרשי לן פלוגתא דב"ש וב"ה: (י)**דברי הכל אסור ובשאין להן ציר כל עיקר דברי הכל.** כ"ש וב"ה: **בשיש להן ציר באמצע.** כעין פליע"א ומוחזקין אותו בחור שבאמצע דופן פתח הביצה:

מר

עין משפט נר מצוה

סו א מי' פ"ח מהלכות יו"ט הל' יוד סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תק סעיף ה:

סז ב מי' שם פ"ד הל' יג סמג שם טוש"ע א"ח סי' תקיט סעיף ח:

סח ג מי' פ"ג שם הלכה ד:

סט ד מי' שם פ"ד הלכה יג טוש"ע שם:

צ ה מי' פכ"א מהלכות שבת הלכה כז סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף כה:

צא ו מי' פי"א מהל' מעשה הקרבן ומשנה הלכה י:

צב ז מי' פ"ד מהלכות יו"ט הל' יג טוש"ע א"ח סי' תקיט סעיף ח:

רבינו חננאל

אמר רב יהודה אמר שמואל מולח אדם כמה חתיכות כאחת אע"פ שאינו צריך אלא לחתיכה אחת. רב אדא בר אהבה מערים ומלח ליה גרמא גרמא, כגון דמלח האי חתיכה ואימלך, ואמר לא בעינא האי אחריתי בעינא. ירושלמי מערים ומלח הכא עד דמלח כולה. כלומר היה ממלח ע"ג העור מעט מעט. **וישאל** מאי תריסין אמר עולא (תרי סר) [תריסין] חגויות. והני מילי דחגויות אבל דבתים לא. **ושלשה דברים** התירו סופן משום תחלתן ואילו הן, תריסי חגויות משום דמיני מאכל התירו לו, ואם תאמר לו אסור לסגור בהן, כי יש בנין בכלים, מתחילה לא יפתח. וכן עור לפני הדריסה, אם לא תתיר לו להניחו במקומו שטוח, לא ישחוט תחילה. וכן החזרת רטיה במקדש כמפורש בסוף עירובין. ורב יהודה אמר אף עם הארץ הפותח חבית ברגל, והמתחיל עיסתו ברגל, יגמור לאחר הרגל כו' יהודה. ואע"ג דקי"ל מגע עם הארץ בחזקת טומאה הוא, הכא אם לא הטהר לו, לא אתי למיעבד לכתחילה. ושקלינן וטרינן בענין תריסי חגויות, ואסקה אביי בשיש לה ציר מן הצד דברי הכל אסור, כדתנן מחזירין ציר התחתון במקדש אבל לא במדינה, בשאין לה ציר כל עיקר, דברי הכל מותר, כי פליגי בשיש לה ציר באמצע, ב"ה סברי לא גזרינן ומותר להחזיר.

מסורת הש"ס

(א) [נעיל יוד.], (ב) [ספס], (ג) [שם וש"נ], (ד) עירובין קנ:, (ה) חגיגה כו., (ו) [בכרכות לו: יומות ט.], (ז) [תוספ' פ"א], (ח) [בכרכות נג:], (ט) [שבת נג:], (י) [ר"ל הך ד"ה אסור וכן בשאין להם ציר ד"ה מותר קאי אכ"ש וכ"ה], (יא) [וע"ע תוספות לקמן יח: ד"ה ובלבד], (יב) כ"ל אגטנה,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה (וחזרת רטיה וכו' משום ממחק בבקדש) תא"מ וכ"ב ס"ל וחזרת רטיה בשבת במקדש לכהן כו': (ב) ר"ה בערב יום טוב וכו' הכא יכול לשוטטהו מבערב יום: (ג) תוס' ד"ה מערים וכו' שמעבירמין רצולין ומוכלין מעט מן הבנגנולת כמו הכבר: (ד) ר"ה אמר וכו' מפומיה דרביה קאי אהא: (ה) ד"ה מהו וכו' מ"מ אסור דחרישינן שמא יתקע:

גליון הש"ם

גמ' שלשה דברים התירו סופן. עיין כ"ה דף כג ע"ב תוס' ד"ה שיהו מהלכים ועיין יומא דף עז ע"ב ומו"ק דף ז ע"א:

לעזי רש"י

פליט"א. בליטה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com